

OMUL ÎNTRE BINE ȘI RĂU

Omul de lângă noi

P.S. Petru GHERGHEL
Episcop de Iași

„Ce este omul, că te gândești la el,
sau *Fiul omului, că îl cercetezi pe el?*” (Ps 8,4)

În anul 2002, sub iscălitura și coordonarea arhitectului urbanist Neil Parkun, jurnalist și ilustrator remarcabil englez, a apărut o lucrare la care și-au dat concursul alte 27 de personalități în mai multe domenii, inginerii, arhitectură și istorie, cu titlul *Șaptezeci de minuni arhitecturale ale lumii*. Parcurgând lucrarea, rămâi uimit. Din cele peste 3000 de pagini se poate trage o concluzie impresionantă: în spatele acestor mari minunății se află geniul uman capabil să realizeze adevărate minuni ale vieții și ale istoriei: OMUL.

De la apariția lui pe pământ și până astăzi s-au scurs mii și mii de ani, după unii, chiar milioane, iar urmele activității omului s-au întipărit în memoria istoriei primitive, a istoriei vechi și a istoriei recente. Lucrările sale sunt adevărate minunății. Ne-am prea obișnuit cu el și uităm, de fapt, măreția sa, valorile sale, vocația sa și destinul său. Dar dacă analizăm și istoria zbuciumată a lumii, teribilele invazii și războaie, crimele ce au invadat pământul, nenumăratele arme și bombe ce s-au construit și acumulat pe cap de locuitor, precum și lacrimile vărsate în atâtea părți ale lumii, cu adevărat ne întrebăm: Ce este omul? Cine este el (înger sau demon)? Oare așa a fost conceput de la început sau ceva s-a întâmplat în decursul istoriei sale?

Cercetătorii din toate timpurile s-au îndreptat spre om privindu-l și analizându-l din toate părțile, căutând să-i afle originea și scrutându-i trecutul, intrând în tainele prezentului și încercând să-i prevadă viitorul. Cum l-a văzut și cum îl prezintă Biblia? Cum îl vede Biserica? Ce rol are omul în societate și care este menirea lui? Ce misiune reprezintă omul pentru societate și lume? Ce e de făcut ca el să-și împlinească vocația și destinul? Iată câteva subiecte pe care aș dori să le relievez în cele ce urmează.

1. Măreția omului

Chiar pe prima pagină a Bibliei, în primul capitol al *Genezei* stă scris: „Să-l facem pe om după chipul nostru, după asemănarea noastră” (*Gen 1,26*) și

adaugă în capitolul 2: „Și Domnul Dumnezeu l-a făcut pe om din țărâna pământului, i-a suflat în nări suflare de viață, și omul a devenit un suflet viu” (*Gen 2,7*), așezându-l în paradisul pământesc ca să stăpânească peste toate viețuitoarele pământului.

Omul, așadar, poartă în sufletul său, în toată ființa sa, chipul lui Dumnezeu, devenind astfel capodopera și coroana creației, înzestrat cu calități dumnezeiești și fiind pe pământ oglinda în care se oglindește Creatorul. Prima pagină a cărții sfinte consemnează și vestește marea și minunata lucrare a lui Dumnezeu, așezând în centrul creației și pe toată suprafața pământului făptura cea mai minunată a planului său. De aici a început istoria omului, care s-a învrednicit să devină partenerul Creatorului la desăvârșirea lumii, așa încât el să poată cu adevărat purta în Univers măreața imagine a veșnicului Dumnezeu. Într-un trup omenesc a așezat Dumnezeu un suflet nemuritor, destinat la fericire și viață veșnică.

Nu e de mirare că toți profeții, psalmii, toate cărțile Sfintei Scripturi ale primului legământ, ca și cele ce prezintă învățătura și gândul Cuvântului veșnic în cărțile noului legământ, preamăresc marea lucrare a Creatorului, prezentându-l pe cel ieșit din mâinile sale drept mesagerul său pe pământ, purtătorul chipului său.

Doamne Dumnezeul nostru, cât de minunat este numele tău pe tot pământul: când privesc cerurile, lucrul mâinilor tale, Luna și stelele pe care le-ai întemeiat, [mă întreb]: „Ce este omul, că-ți amintești de el, sau fiul omului, că îl cercetezi pe el? L-ai făcut cu puțin mai prejos decât îngerii și l-ai încununat cu slavă și cu cinste; i-ai dat în stăpânire lucrările mâinilor tale; pe toate le-ai pus la picioarele lui” (*Ps 8,4-6*).

Ceea ce a hotărât Dumnezeu la începutul istoriei omului – alegerea lui de a fi cu puțin mai prejos de îngeri și mai presus de orice făptură, misiunea lui de a stăpâni și de a desăvârși pământul – este preluat și subliniat de autorul *Scrisorii către Evrei*, cap. 2 versetul 6, reproducând, de fapt, cuvintele psalmistului (*Ps 8*), cuvinte pe care le aplică la „omul cel nou”, care a fost așezat pentru o clipă mai prejos de îngeri, care a fost micșorat și umilit, pe Isus pe care îl vedem apoi încununat cu cinste și cu slavă, pentru moartea și umilirea sa, pe care a gustat-o pentru toți și pentru fiecare, făcându-se întru totul asemenea oamenilor, în afară de păcat. Autorul *Scrisorii către Evrei* vede în cuvintele psalmistului, care descrie locul și menirea omului în fața Creatorului, așezat deasupra tuturor făpturilor, pe cel ce a ales să se facă om, dând astfel planului lui Dumnezeu cu omul o dimensiune mesianică. Învierea lui Cristos din morți, care este pârga celor adormiți, este o confirmare a demnității omului răscumpărat prin moartea și învierea sa.

Măreția omului și demnitatea lui a fost mereu obiectul iubirii divine, chiar și în situația când omul și-a arătat nefericita alegere păcătuiind și neascultând de hotărârea și planul său veșnic, prin care-l învrednicise pe om cu atâtea daruri. Hotărârea de a-l trimite pe Fiul său în lume reprezintă o iubire și mai mare ca cea prin care l-a creat. *Catehismul Bisericii Catolice* prezintă chiar de la început, din „prolog”, planul lui Dumnezeu cu care s-a îndreptat spre om.

Dumnezeu, infinit de perfect și fericit în sine însuși, într-un plan de pură bunățate, l-a creat în mod liber pe om, ca să-l facă părtaș la viața sa fericită. De aceea, în orice timp și în orice loc, el se apropie de om. Îl cheamă, îl ajută să-l caute, să-l cunoască și să-l iubească din toate puterile. Îi cheamă pe toți oamenii pe care păcatul i-a risipit în unitatea familiei sale, Biserica. Pentru aceasta, la plinirea timpurilor, el l-a trimis pe Fiul său ca Răscumpărător și Mântuitor. În el și prin el îi cheamă pe oameni să devină, în Duhul Sfânt, fiii săi adoptivi și, deci, moștenitorii vieții sale fericite (*CBC* 1).

La acest moment ne întrebăm din nou: Ce ne-a învățat și ce ne învață Biserica despre om? Respectând învățătura Sfintei Scripturi și opera lui Cristos în favoarea omului pentru care a venit în lume, încă din epoca apostolică s-a cristalizat și s-a stabilit Crezul apostolic, preluat și aprofundat de Conciliile din Niceea și Constantinopol, unde se precizează cu claritate scopul întrupării lui Cristos: „propter nos homines et propter nostram salutem descendit de coelis” – pentru om și pentru a sa mântuire s-a întrupat Fiul lui Dumnezeu. Făcându-se analiza profundă a valorii și demnității omului, mulți au afirmat că și numai pentru un singur om, Fiul lui Dumnezeu s-ar fi întrupat, ca dovadă a valorii sale de care se bucură și pe care Creatorul a așezat-o și a reînnoit-o în el.

Antropologia biblică, atât de diferită de mentalitatea altor antropologii sau filozofii, vede omul doar în lumina și perspectiva lui Dumnezeu, al cărui chip este. Limitele naturale sunt depășite, omul este privit mereu în relație cu Dumnezeu care, după ce l-a creat pe om, pentru a-l răscumpăra, l-a trimis pe Fiul său să se facă el însuși om. În felul acesta, antropologia biblică și creștină, care ține cont de o adevărată teologie, nu poate să se separe de cristologie. Ca atare, omul văzut în istoria sa este privit ca adevărata imagine a lui Dumnezeu, iar pentru că el a păcătuit și a compromis planul primordial al Părintelui ceresc, este introdus în actul răscumpărării sale prin lucrarea mântuitoare a omului-Dumnezeu, Cristos, care îl reabilitează și îl face să fie *omul cel nou*.

Teologia creștină îl vede astfel pe cel dintâi om, Adam, ca reprezentantul tuturor oamenilor, iar prin intervenția salutară a Omului-Dumnezeu, el devine figura și tipul omului viu ce nu mai rămâne omul cel dintâi, ci

omul cel reînnoit după chipul lui Cristos. Așadar, în această lumină, prototipul omului viu nu este Adam, ci Isus Cristos; nu este cel ieșit din pământ, ci cel coborât din cer, sau, mai degrabă, este Isus Cristos, prefigurat în Adam, un Adam ceresc schițat de cel pământesc.

Când îl privim pe om în lumina Sfintei Scripturi, cu cele câteva referințe făcute anterior, trebuie să facem câteva precizări: Omul Adam nu este un dumnezeu decăzut, nici o părticică de spirit căzută din cer într-un trup, ci este o creatură liberă, înzestrată cu calități deosebite într-o relație continuă și esențială cu Creatorul său. *Cartea Genezei* ne prezintă originea sa. El este născut din pământ, dar nu se limitează la acest pământ; el depinde de „duhul de viață” pe care Dumnezeu l-a suflat asupra sa și prin care devine suflet viu, o ființă personală ce depinde de Dumnezeu. Numai așa trebuie să-l vedem pe om și numai așa trebuie să definim o persoană creată după chipul și asemănarea cu Dumnezeu. Când vorbim despre om, făptura lui Dumnezeu, nu-l putem prezenta decât în relație cu Dumnezeu.

Sfântul Irineu, unul dintre cei mai mari teologi din secolul al II-lea (anul 130-140), originar din Asia Mică, mort în Galia, la Lion (aprox. 198), cunoscător al relațiilor pe care le are Creatorul cu creatura sa – omul –, între multe alte afirmații cu referire la raporturile dintre om și Dumnezeu, folosește acea arhicunoscută definiție: *Homo vivens gloria Dei et vita hominis visio Dei est (Adversus haereses, IV, 20, 5-7)*, adică: „Omul viu este gloria lui Dumnezeu și viața omului este vederea lui Dumnezeu”. Omul viu, omul care a primit viața, care a primit darul lui Dumnezeu, transpiră, oferă această viață și răspândește în jur glorie, gloria celui ce i-a dat această viață; cu alte cuvinte, îl preamărește pe Dumnezeu prin însăși trăirea sa, după cum și viața omului, trăită în această lumină, îl face vizibil pe Dumnezeu, adică faptul că este făcut cunoscut și este manifestat prin Duhul lui Cristos, care singur îl poate revela pe Dumnezeu.

În contextul în care vorbește despre *homo vivens gloria Dei et vita hominis visio Dei*, el arată că acest lucru este posibil numai pentru că Cristos, Cuvântul veșnic, „s-a făcut împărțitor al harului Tatălui pentru beneficiul oamenilor, în favoarea cărora el a îndreptat toată economia mântuirii, arătându-l pe Dumnezeu oamenilor și prezentându-l pe om lui Dumnezeu”, astfel încât, deși Dumnezeu este invizibil, el poate fi văzut și descoperit prin multe intervenții providențiale, deoarece omul viu este gloria lui Dumnezeu și viața omului este vederea lui Dumnezeu (*Adversus haereses, IV, 20, 5-7*).

La acest glas din primele veacuri trebuie adăugat cuvântul unui alt mare papă și teolog, Leon cel Mare (440-461), care, în predicile și scrierile sale, insistă asupra chemării omului, a omului creștin.

Trezește-te, o, omule, și recunoaște demnitatea naturii tale! Adu-ți aminte că ai fost creat după chipul lui Dumnezeu. Chiar dacă acest chip a fost degradat de Adam, totuși el a fost refăcut în Cristos. Folosește-te de creaturile vizibile, așa cum trebuie, așa cum te folosești de pământ, de mare, de cer, de aer, de izvoare, de râuri. Tot ceea ce este frumos și minunat în el, îndreaptă spre lauda și mărirea Creatorului.

De data aceasta, toate trebuie să fie îndreptate spre Dumnezeu și spre slava sa, dar, mai ales, subliniază papa Leon, spre om, spre noi, „căci dacă suntem templul lui Dumnezeu și Duhul lui Dumnezeu locuiește în noi, are mai multă valoare ceea ce fiecare credincios poartă în inima sa, decât ceea ce admiră în cer” (Leon cel Mare, *Predici*, 7, 26). Cu adevărat măreția omului și recunoașterea acestei măreții este un imn de laudă adus Creatorului și un motiv de înălțare spre el.

Referindu-se la motivul întrupării Fiului lui Dumnezeu care a împlinit voința Tatălui de a intra în lume, marele teolog al Bisericii Catolice, sfântul Toma de Aquino, răspunzând la întrebarea de ce Cuvântul s-a făcut trup, spune: „*Unigenitus Dei Filius, suae divinitatis volens nos esse participes, naturam nostram assumpsit ut homines deos faceret factus homo*” (Fiul unul-născut al lui Dumnezeu, vrând să ne facă părtași la dumnezeirea sa, și-a luat firea noastră, pentru ca el, făcut om, să-i facă pe oameni dumnezei) (*Summa theologiae*, I, q. 57).

Dumnezeu se îndreaptă spre om pentru a multiplica în om și prin om imaginea sa, pentru a răspândi în lume iubirea sa dumnezeiască, pentru a face vie relația de iubire din sânul veșnicei Treimi în sufletul omului. Fiul lui Dumnezeu comunică, prin întrupare, firii sale omenești propriul său mod de a exista personal în Treime. Astfel, în sufletul și trupul său, Cristos exprimă omenește comportamentele divine ale Treimii.

Conciliul al II-lea din Vatican, vorbind despre Cristos care se face om, spune: „Fiul lui Dumnezeu a muncit cu mâini de om, a gândit cu o inteligență de om, a acționat cu o voință de om, a iubit cu o inimă de om. Născut din Fecioara Maria, el a devenit într-adevăr unul dintre noi, asemenea nouă, în toate afară de păcat” (GS 22).

Așadar, părinții Bisericii, teologii și conciliile, de la cel din Ierusalim și până la cel de-al II-lea din Vatican, au subliniat și prezentat marea demnitate a omului pe care l-a creat Dumnezeu ca să fie purtătorul chipului și imaginii sale, pe care Fiul său venit în lume l-a răscumpărat din păcat, redându-i demnitatea dintru început și pe care Duhul cel Sfânt îl împodobește mereu cu daruri cerești, ca să fie și să rămână locaș vrednic în care să locuiască toată Sfânta Treime.

Acest adevăr este prezentat în formă clară și concisă de către *Catehismul Bisericii Catolice*, făcând un adevărat portret al omului, spunând:

Dintre toate creaturile văzute, numai omul este capabil să-l cunoască și să-l iubească pe Creatorul său (cf. *GS* 12,3), el este singura făptură de pe pământ pe care Dumnezeu a voit-o pentru ea însăși; doar el este chemat să împărtășească, prin cunoaștere și iubire, viața lui Dumnezeu. Cu această menire a fost creat și aceasta este rațiunea fundamentală a demnității sale (*CBC* 356).

El cu adevărat nu este ceva, ci este cineva. Toate au fost create pentru el, iar omul a fost creat ca să-l slujească pe Dumnezeu, să-l iubească și ca să-i ofere întreaga creație. Preluând cuvintele unui mare părinte al Bisericii, sfântul Ioan Crisostomul, *Catehismul* continuă:

Care este ființa ce este înconjurată de atâta prețuire? Este omul mare și minunat, chip viu, mai de preț în ochii lui Dumnezeu decât creația întreagă; omul pentru care există cerul și pământul, marea și întreaga zidire și a cărui mântuire Dumnezeu a socotit-o atât de însemnată, încât pentru el nu l-a cruțat nici pe Fiul său unul născut. Căci Dumnezeu nu a pregetat să facă totul ca să-l ridice pe om până la el și să-l așeze la dreapta sa (*CBC* 358).

Dacă adăugăm la aceste cuvinte ceea ce a spus Sfântul Părinte Ioan Paul al II-lea despre om, atunci cu adevărat ne aflăm în fața celui mai mare miracol al istoriei planetei noastre!

2. Drama păcatului

Dumnezeu l-a creat pe om după chipul său și l-a statornicit în prietenia sa. Acest lucru impunea o condiție obligatorie, o supunere de bunăvoie față de el printr-un răspuns de prietenie de care urma să fie legată întreaga sa fericire.

Omul, ispitit de Diavol, a lăsat să se stingă în inima sa încrederea față de Creatorul său și, abuzând de libertatea proprie, nu s-a supus poruncii lui Dumnezeu. În această nesupunere a constat cel dintâi păcat, iar de aici, toate consecințele acestui act de neîncredere și revoltă (*CBC* 397).

Drama păcatului l-a însoțit și-l însoțește pe om până în zilele noastre. Locul său între făpturi s-a clătinat și aureola sa a fost compromisă, iar urmările l-au dus în situația de a pierde și realizarea propriului bine: Armonia în care au fost introduși cei dintâi oameni, Adam și Eva, prin acest păcat a fost distrusă, iar moartea și-a făcut intrarea în istoria omenirii.

Este cunoscută poziția Bisericii încă din primele veacuri în această privință a căderii omului, dar și a ridicării sale din această situație dureroasă de către Fiul lui Dumnezeu venit pe pământ și devenit Fiul Omului.

Ceea ce ni se dezvăluie prin revelația divină este confirmat de propria noastră experiență. Într-adevăr, omul, dacă își cercetează lăuntrul inimii, descoperă că este înclinat spre rău și cufundat în multe feluri de rele, ce nu pot proveni de la

Creatorul său, care este bun. Refuzând deseori să-l recunoască pe Dumnezeu ca pe principiul său, omul a frânt și ordinea cuvenită în relație cu scopul său ultim și, în același timp, întreaga armonie cu sine, cu semenii săi și cu toată creația (GS 13,1).

Peste toată această dramă a intervenit și intervine neconținut Dumnezeu. După căderea sa, omul nu a fost părăsit de Dumnezeu, a fost introdus într-o nouă hotărâre de reabilitare, de mântuire, prin opera Fiului său. Un nou Adam va interveni și, în chip misterios, răul va fi biruit și omul va fi ridicat din cădere, din păcat, cum ne lasă să înțelegem *Cartea Genezei* în cap. 3, în acea vestită pericopă numită „protoevanghelie”, fiind o primă veste a lui Mesia Răscumpărătorul, a acelei lupte dintre femeie și șarpe și a biruinței finale a celui ce se va ridica din ea (cf. *Gen* 3,15). Noul Adam, „prin ascultarea lui până la moartea pe cruce” (*Fil* 2,8), repară cu prisosință neascultarea celui dintâi Adam.

Drama păcatului a introdus cu adevărat o dezordine teribilă cu atâtea consecințe și cu atâtea pierderi, dar intervenția nouă a lui Dumnezeu prin Cristos ne-a adus, după declarația sfântului Paul și a sfinților părinți, un har și mai mare: „acolo unde s-a înmulțit păcatul, a prisosit harul” (*Rom* 5,20). Despre acest adevăr, sfântul papă Leon cel Mare afirmă: „Harul negrăit al lui Cristos ne-a dat lucruri mai bune decât acelea pe care ni le-a luat invidia Diavolului” (*Sermo*, 73,4). Răul s-a transformat în bine. Omul rămâne mai departe lucrarea cea mai mare a Creatorului, iar răscumpărarea realizată de Cristos este o dovadă și mai mare a iubirii sale față de el, precum și un argument al demnității și vocației sale.

3. Realități existențiale

Ne înconjoară o lume ce ne impresionează, cu extraordinar de multe minunății, cu atâtea opere acumulate în decursul istoriei, cu civilizații și civilizații care au marcat viața planetei noastre, cu reușite răsunătoare în domeniul științelor și al artelor. Cercetătorii și oamenii de știință ne vorbeau despre atâtea minuni ale lumii și despre descoperiri impresionante în cercetarea macrocosmosului și al ingineriei și cercetării genetice. Ne este dat să participăm la realități inimaginabile altădată și încă necunoscute de toți. Și asta, datorită omului, fiindcă încă nu pe deplin cunoscută, chip și asemănare cu Dumnezeu, înzestrat cu calități dumnezeiești, rege al întregii creații și responsabil al întregii vieți pe pământ.

Este un titlu de mare glorie, dar suntem, pe de altă parte, sufocați de atâtea rele, războaie, invazii, dictaturi și tiranii, nedreptăți și nelegiuiri, suferințe și pericole, lacrimi și lipsuri. De unde provin, cine le-a generat, cine le produce, cine le-a coordonat și realizat?

Nu putem nega. E omul. E drept că nu acestea sunt cele care domină și care se impun, ci cele frumoase și bune, marile realizări și lucruri minunate, care sunt nenumărate și impresionante. Imaginea pozitivă a omului domină, e o realitate ce ne dă acea satisfacție pozitivă prin care îl preamărim pe Creator. Lângă atâtea minunății, cele rele ne întristează și ne fac să ne întrebăm: Ce va fi cu lumea și cu omul în viitor dacă nu-și controlează poziția în lume, vocația între popoare și nu-și înscrie numele în cartea vieții, după cum a fost creat și, mai ales, recreat, răscumpărat cu preț dumnezeiesc?

De viitorul omenirii și al planetei noastre se interesează Dumnezeu, dar el l-a trimis în lume pe cel ce a primit atâtea calități și daruri, pe om, să-i poarte chipul și imaginea între celelalte făpturi, să răspundă de toate fapturile și de întreaga natură, să răspândească în lume adevărul și binele.

La realizarea acestui proiect trebuie să lucreze fiecare persoană ce intră în lume, în societate. Omul este din natura sa chemat la o viață de comunicări, la o trăire în comunități, în familii, cu alte cuvinte, în societate. Omul nu e destinat la izolare, la circuit privat și la îndepărtare de lume. „Bărbat și femeie” l-a creat Domnul și i-a trasat un destin, un plan ce trebuie să-l urmărească punct cu punct pentru a ajunge la scopul și realizarea sa, nu singur, ci împreună cu ai săi, cu ceilalți frați, chiar am putea spune, cu întreaga societate și cu tot ce-l înconjoară. La o astfel de misiune trebuie să gândească mereu și este chemat să lucreze și să-și pună la dispoziție toate calitățile. Crescut într-o astfel de atmosferă din familie, educat în școală la un program de formare a caracterului și a personalității, omul trebuie să simtă mereu sprijinul celorlalți.

Misiunea societății civile a responsabililor cetății și a cetățenilor este fundamentală. Ea va exista dacă cei care o compun își cunosc demnitatea și vocația și vor ști să o făurească și să o apere. Acolo unde responsabilii societății și-au înțeles menirea, acolo au crescut pacea, armonia, bunăstarea și speranța. Acolo unde responsabilii au uitat de rolul și importanța lui Dumnezeu, de misiunea Bisericii, precum și de demnitatea persoanei umane, acolo au invadat nedreptățile, suferințele și lacrimile.

Mai ales, Biserica trebuie să-și ofere toată bogăția de valori și învățăminte pentru desăvârșirea *omului nou*, a omului creatură a lui Dumnezeu, cu un destin nobil și veșnic. Interpretă autentică a legilor divine și naturale, Biserica trebuie să propună mereu linia morală a comportării omului, în conformitate cu revelația divină, fie ea naturală sau evanghelică. Actele sale trebuie să corespundă moralității firești prin care să se promoveze neîncetat binele și adevărul, ca, astfel, toate să se transforme într-o preamărire a Creatorului și să fie spre înălțarea propriei persoane, ca și a întregii colectivități. Moralitatea actelor umane depinde de obiectul ales, de scopul

urmărit, precum și de împrejurările acțiunii, ce devin, de fapt, izvoarele sau elementele constitutive ale moralității actelor umane.

Valoarea omului zilelor noastre, ca și a tuturor timpurilor, stă, așadar, în conștiința sa morală. Faptele lui vor fi bune dacă nu va uita niciodată de marea sa demnitate și de rolul său în mijlocul creației și al societății.

Drept concluzie, putem afirma cu întreaga Biserică, cu tradiția creștină și cu îndrumarul credinței creștine, *Catehismul Bisericii Catolice* (aici putem enumera și prezenta normele de credință și de morală a celorlalți frați creștin ortodocși sau de alte denominațiuni), cu referință la om și la faptele sale: „Conștiința este nucleul cel mai tainic și sanctuarul omului, unde omul se află singur cu Dumnezeu, al cărui glas îi răsună în străfunduri” (GS 16). Ea se formează urmând cuvântul lui Dumnezeu, care este lumină pentru pașii săi. E nevoie ca omul să-și însușească acest cuvânt în credință și rugăciune și să-l pună în practică. Așa se va forma în mod sigur o conștiință morală vrednică de *omul* creat după chipul și asemănarea cu Dumnezeu. Pe acest drum al afirmării demnității omului și al realizării identității sale cu omul cel nou, Fiul lui Dumnezeu făcut om, lumea creștină a beneficiat și beneficiază de atâtea lumini, faruri, exemple și modele.

Vă provoc la o redescoperire a acestor valori și a acestei conștiințe morale, invitându-vă să vă apropiați de figurile marilor eroi ai creștinătății, de sfinții calendarului nostru, într-un chip special de cei mai apropiați de noi: sfința Tereza a Crucii (Edith Stein), sfântul Padre Pio de Pietrelcina, fericita Maica Tereza de Calcutta, fericitul Papă Ioan al XXIII-lea și, de ce să n-o spunem cu aleasă bucurie și speranță, să ne apropiem de eroii noștri, care au demonstrat valoarea omului, ridicând-o pe cele mai înalte culmi: episcopii noștri martiri – vestitori ai demnității creștine românești, între care mă bucur să-l nominalizez pe marele nostru păstor Anton Durcovici, despre care se va mai vorbi și în cadrul acestui simpozion, episcop mărturisitor și martir ce și-a oferit toată slujirea și viața pentru a arăta frumusețea și măreția *omului* creștin, oferindu-și și el viața în apărarea libertății și a demnității sufletului nobil al celei mai valoroase făpturi – *omul*. La toate acestea adaug un mare apărător și propovăduitor al măreției omului, Papa Ioan Paul al II-lea, de fericită amintire, care a purtat pe cele mai înalte culmi această demnitate și a spus despre om *că el este calea* Bisericii și că aceasta se realizează numai prin Acela care a arătat și a realizat adevărata înălțarea a omului: Omul Isus Cristos – *Redemptor hominis*.